

УДК 81'25

DOI: 10.31891/2415-7929-2019-18-25-30

СКИБА К. М.

Хмельницький національний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД, ЩО ҐРУНТУЄТЬСЯ НА «СКОПОС-ТЕОРІЇ», ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

У статті представлено аналіз функціонального підходу до перекладу, що ґрунтується на «скопос-теорії», з погляду ефективності його застосування сучасними перекладачами. Вивчено особливості здійснення перекладацької діяльності в умовах сьогодення, визначено, які види перекладу користуються попитом на ринку послуг перекладу. Охарактеризовано, якими навичками володіє функціональний перекладач і як ці навички можуть забезпечити успішне виконання професійної перекладацької діяльності. Визначено, які види вправ у ході професійної підготовки перекладачів варто використовувати аби опанувати навички функціонального підходу до перекладу, що ґрунтується на «скопос-теорії».

Ключові слова: переклад, перекладач, функціональний підхід, «скопос-теорія», професійна діяльність.

SKYBA K.

Khmelnitskyi National University

FUNCTIONAL APPROACH BASED ON SKOPOS-THEORY AS A MODERN TRANSLATOR'S INSTRUMENT

The article presents an analysis of the functional approach to translation based on skopos theory from the point of view of the effectiveness of its application by modern translators. The peculiarities of the translation activity in the present conditions have been researched and the types of translation that are in demand at the translation services market have been defined. The situation at the translation services market has been studied and the trends of expanding the professional responsibilities of translators, engaging information technology, as well as the trends of the growing demands of clients and the need for not a fully equivalent translation but for a translation that meets a predetermined goal have been discovered.

It has been proved that the functional approach to translation based on skopos theory helps to avoid intercultural conflicts, as it enables the translator to pay attention to the main "hot spots" during the translation process and to choose the right translation strategy. The skills of a functional translator have been characterized and the ways how these skills can ensure the successful completion of a professional translation activity have been defined. A functional translator is a specialist who is aware of the fact that in modern translators' practice translation is required to perform a variety of communicative functions that do not always correlate with the function of the corresponding source text. To acquire the skills of a functional approach to translation based on skopos theory the future translators should have special training that includes the list of specific exercises suggested in the article.

Keywords: translation, translator, functional approach, skopos theory, professional activity.

Сучасний динамічний розвиток інформаційного суспільства характеризується невпинною міжнародною комунікацією та взаємопроникненням культур. Забезпечення згадуваних процесів неможливе без задіяння фахівців у галузі перекладу. З погляду на швидкі зміни суспільного розвитку для перекладознавчої науки набуває актуальності постійний моніторинг особливостей перекладацької діяльності в умовах сьогодення та виокремлення тих підходів до перекладу, які б забезпечували його ефективне виконання з урахуванням запитів ринку і вимог замовників.

Серед великого різноманіття теорій та підходів до перекладу у перекладознавстві (лінгвістичний або еквівалентний підхід (Дж. Кетфорд, В. Комісаров, Ю. Найда, Я. Рецкер, Дж. Ферс), соціосемантичний підхід (Л. Бархударов, В. Гак, Дж. Гамперц, У. Лабов, П. Ньюмарк, Д. Х. Хаймз), прагматичний підхід (А. Нойберга, К. Райс) ми звертаємо свою увагу на функціональний підхід, що ґрунтується на «скопос-теорії». Уперше згадуваний підхід був представлений Г. Фермеєром та К. Райс, а згодом розроблявся К. Норд. Проблемами перекладу у світлі функціонального підходу та «скопос-теорії» зокрема займалися Ш. Вальтер, Н. Гладуш, Д. Кагре, М. Самков, Г. Ташенко, Ю. Хольц-Мянттярі та інші дослідники. Проте згадуваний функціональний підхід до перекладу не розглядався з погляду особливостей його використання у сучасних ринкових умовах та з позиції ефективності його застосування для здійснення перекладацької діяльності, що змінюється під впливом розвитку нових інформаційних технологій та швидких темпів міжнародної комунікації.

Мета нашої статті полягає у тому, щоб проаналізувати функціональний підхід до перекладу, що ґрунтується на «скопос-теорії», з погляду ефективності його застосування сучасними перекладачами та визначити шляхи розвитку навичок здійснення функціонального перекладу.

Функціональний підхід до перекладу не є новим. Як вже зазначалося раніше, функціональний підхід, що ґрунтується на «скопос-теорії» виник у 80-х роках та активно розроблявся на початку 90-х років 20-го сторіччя. У нашому дослідженні, ми хочемо звернути увагу на особливості та можливості застосування цього підходу в сучасних умовах. У першу чергу, виходячи з мети нашого наукового пошуку, ми вважаємо за необхідне розглянути перелік функціональних обов'язків сучасного перекладача та визначити, у який спосіб використання функціонального підходу до перекладу забезпечуватиме успішне виконання його професійної діяльності та відповідатиме запитам ринку перекладацьких послуг.

Професійна діяльність перекладача на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства динамічно змінюється, що підтверджують численні дослідники перекладацької професії. Е. Пім зауважує, що перекладачі обіймають посади, які вимагають виконання додаткових завдань, а саме: попередній збір інформації, обговорення шляхів перекладу тексту, вироблення найкращих видів співробітництва із замовниками [8]. Перекладачі більше вже не є просто багатомовними дешифрувальниками, вони повинні бути готовими робити набагато більше, ніж просто перекладати. А. Сікера зазначає, що результатом додавання нових обов'язків стала поява нової посади – «перекладач-редактор» [13]. Б. Моссоп, беручи до уваги перспективи розвитку ринку, вказує на зростаючу тенденцію серед роботодавців шукати працівників, які володіють широким набором навичок [7]). На ринку перекладацьких послуг це означає, що існує потреба в перекладачах, готових виконувати більше обов'язків, ніж лише перекладати та отримувати відповідну освіту для цього. Сучасний перекладач повинен виконувати свої обов'язки швидко та якісно в умовах жорстких дедлайнів, що може також впливати на вартість його послуг. Однак слід зауважити, що перекладач повинен вміти адекватно оцінювати свої послуги, дотримуватись професійного кодексу та відстоювати свої права на достойні умови праці. Серед вимог до професійних перекладачів сьогодні також зустрічаємо стресостійкість, адже швидкий темп життя, постійно зростаюча конкуренція, зумовлюють необхідність виконання перекладацьких завдань у дуже стислі строки, що є стресовим фактором для професії, яка потребує постійної уваги до найдрібніших деталей.

На разі велику роль у професійній діяльності перекладачів відіграють новітні інформаційні технології. Письмові перекладачі в процесі перекладу регулярно використовують комп'ютерні технології, такі як системи пам'яті перекладів (translation memory – ТМ), системи управління термінологією (terminology management systems – ТMS), інструменти локалізації, інструменти веб-перекладу тощо [9]. Усні перекладачі вчаться працювати віддалено за допомогою відеоконференцій і телефонних переговорів, щоб відповідати зростаючим вимогам до конкретної комбінації мовних і спеціальних знань, водночас долаючи географічну відстань [11].

Зважаючи на викладене вище, можна резюмувати, що на ринку перекладацьких послуг відбувся зсув у бік провайдерів мовних послуг, розробки документації на всіх її етапах. Так, 2009 року компанія Applied Language Solutions, що спеціалізується на наданні широкого спектра послуг із різних видів перекладу та локалізації, опублікувала довгий перелік обов'язків, які виконує провайдер мовних послуг. Сюди входять такі види послуг, як усний переклад, викладання мови, керівництво проектами, робота з термінологією, проведення лінгвістичних досліджень, кроскультурне навчання, дипломатична робота, розвідувальна робота, технічне письмо, робота з веб-контентом, макетування, міжнародна діяльність, двомовне редагування, дизайн мультимедіа, дослідження інформації, оцінювання культурних цінностей, розробка та локалізація програмного забезпечення [12]. Водночас, дослідниця М. Ульрих вказує, що згідно з даними перекладачів-практиків їхня діяльність пов'язана з технічним перекладом, редагуванням, консультуванням із лінгвістичних питань, перекладом з екрану та зазначає, що ці трансформації посадових обов'язків перекладача наближують перекладацьку діяльність до створення монологічного тексту. Деякі автори навіть говорять про те, що перекладацька діяльність більше не може називатися просто перекладом, а «орієнтованим на читачів письмовим мовленням» або «багатомовною технічною комунікацією» оскільки термін «переклад» вже не передає всі види обов'язків, які виконує перекладач [14, р. 21].

Враховуючи світові тенденції розширення професійних обов'язків перекладачів, залучення інформаційних технологій у професію та всезростаючі вимоги клієнтів, очевидним стає те, що існує потреба не у еквівалентному перекладі, а у перекладі, що відповідає заздалегідь поставленій меті. Саме цей висновок дає змогу говорити про важливість використання функціонального підходу до перекладу, що ґрунтується на «скопос-теорії».

Основоположниками функціонального підходу, що ґрунтується на «скопос-теорії», є німецькі дослідники Г. Фермеєр та К. Райс. Функціональний підхід розглядає переклад як міжкультурну комунікацію та сприймає його з погляду теорії «скопос» (теорії мети, оскільки в перекладі з грец. «мета»). «Скопос-теорія» виходить із того, що переклад – це вид практичної діяльності, а успіх будь-якої діяльності визначається тим, якою мірою досягнуто поставленої мети. Тому критерієм успішної діяльності перекладача виступає досягнення ним мети комунікації, яку ставить автор перекладу [4, р. 81–82]. Згідно з цією теорією, діяльність перекладача визначається метою, яка перед ним поставлена. Проте іноді виникає така ситуація, коли перекладач не може одразу визначити мету перекладу, і спершу йому необхідно виконати, так звані, перекладацькі завдання (англ. translation brief). Тобто перед початком перекладу, перекладач або група перекладачів, які працюють над проектом, повинні чітко усвідомити, який саме результат має бути і для чого буде використовуватися готовий переклад. Виконання перекладацького завдання допомагає визначити функцію тексту, аудиторію, на яку розрахований переклад, очікуваний час та місце, в яких буде сприйматися переклад, спосіб, яким буде презентовано переклад, мету, з якою створюється переклад [5, р. 60]. Таким чином, вигляд майбутнього перекладу визначається його метою (скопосом). При виборі стратегії найважливішу роль відіграє ініціатор або замовник, тобто людина або організація. К. Райс і Г. Фермеєр сформулювали три основні функціональні переваги «скопос-теорії». По-перше, вона визначає вирішальні чинники в процесі перекладу. Крім певних стратегій і методів перекладу, одне з найважливіших місць у

«скопос-теорії» посідає реципієнт перекладу: адже скопос, що допомагає визначитися з вибором адекватних стратегій і методів перекладу, може бути сформульований лише після виявлення цільової читацької аудиторії. По-друге, «скопос-теорія» визнає важливість перекладацького замовлення (“translation commission”) і тієї ролі, яку відіграє замовник. Іншими словами, перекладач не може розпочинати роботу доти, поки не отримає від клієнта замовлення, у якому визначено мету перекладу і умови для його здійснення (включаючи дедлайн і розмір усіляких платежів і зборів). По-третє, ця теорія закликає переглянути взаємозалежність оригінального і перекладеного текстів. Так як основна увага в більшості текстів приділяється змісту, а не формі, перекладач повинен передавати концептуальний зміст оригінального тексту і зовсім не зобов'язаний зберігати його мовну форму або стиль, оскільки цільовий текст реалізує свою мету й функцію. У тих випадках, коли мета перекладеного тексту не збігається з метою оригіналу, перекладач повинен не дотримуватися оригінального тексту, а створювати на його основі функціонально адекватний переклад [10, p. 119].

Важливим аспектом «скопос-теорії» виступає принцип лояльності (loyalty principle – термін, запропонований К. Норд [5, p. 126], який полягає в тому, що, використовуючи концепцію скопоса, яка теоретично припускає будь-яку перекладацьку мету, перекладач повинен враховувати культурно-специфічні норми й умови перекладу, що впливають на очікування учасників взаємодії і безпосередньо стосуються кореляції тексту оригіналу та власне перекладу [6, p. 92]. Таким чином, функціональний підхід, що ґрунтується на «скопос-теорії», озброює сучасного перекладача тими інструментами, які необхідні для виконання видозмінених сучасних перекладацьких послуг, продиктованих змінами в суспільстві та ситуацією на ринку.

Звертаючи увагу на перспективність використання функціонального підходу на основі «скопос-теорії» сучасними перекладачами, ми хочемо вказати на необхідності вивчення цього підходу у процесі підготовки майбутніх фахівців у галузі перекладу. Навчання цьому підходу сприяє більш професійно та практико орієнтованій підготовці майбутніх перекладачів, дозволяє використовувати різні види діяльності, які, зазвичай, виконують у реальності професійні перекладачі [5, p. 117]. Реалістичні завдання є дуже корисними з погляду мотивації студентів, оскільки готують їх до реальних життєвих ситуацій у майбутній професійній діяльності [3, p. 66]. Окрім того, функціональний підхід може застосовуватися як у художньому перекладі, так і в нехудожньому: для перекладу текстів різними мовами (на відміну від лінгвістичного підходу, що базується на принципі еквівалентності). Таким чином, переклад стає більш раціональним, економічним і незалежним від лінгвістичних та культурних особливостей [3, p. 66]. Однією з незаперечних переваг вивчення цього підходу в процесі підготовки перекладачів є те, що запропонована система перекладацького завдання легко запам'ятовується і може застосовуватися для перекладу будь-якого виду тексту. У цьому контексті, зауважимо, що більшість фахівців у галузі професійної підготовки майбутніх перекладачів схиляються до того, що в навчанні більш важливими є процеси, що відбуваються в свідомості майбутніх перекладачів, ніж кінцевий продукт перекладу [2, p. 7–9]. Ураховуючи зазначене, професійна підготовка майбутніх перекладачів, що включає опанування «скопос-теорії», здійснюється таким чином, що модель К. Норд поступово спрямовує діяльність студентів у процесі перекладу, коли їм доводиться замислюватися про ухвалення необхідних рішень і вибирати відповідні стратегії. Саме осмислений перекладацький процес, що враховує мету перекладу, дозволить майбутнім фахівцям у галузі перекладу стати професіоналами своєї справи, бути функціональними перекладачами.

На думку дослідниці К. Норд, функціональний перекладач це фахівець, який усвідомлює той факт, що в сучасній практиці перекладу необхідні переклади для виконання різноманітних комунікативних функцій, які не завжди відповідають функції відповідного вихідного тексту. Так, К. Норд вказує на важливість професійних знань перекладача та усвідомлення ним запитів сучасного ринку перекладацьких послуг. Такий перекладач знає, що підбір мовних та нелінгвістичних засобів, що складають текст, керується ситуаційними та культурними факторами і що цей принцип застосовується як до вихідного, так і до цільового тексту. У даному випадку ми говоримо про те, що професійний перекладач такого гатунку повинен досконало володіти метакомунікативною компетентністю, як ключовою складовою професійної компетентності фахівця у галузі перекладу.

Перекладацька діяльність є складним процесом, який вимагає від перекладача не лише знань вихідної та цільової мов, але й безперечне орієнтування у культурному контексті. Функціональний перекладач повинен вміти помічати «гарячі точки» (“rich points”), коли поведінка представників певної пари культур чи діакультур у даній ситуації настільки розбіжна, що може призвести до комунікаційних конфліктів або навіть до припинення такої комунікації, і знаходить способи та засоби вирішення культурних конфліктів, не приймаючи жодної зі сторін комунікації [1, p. 168]. Перекладач завжди виступає провідником між двох культур і тому важко переоцінити значення міжкультурної компетентності для фахівця галузі перекладу. Культурний контекст є одним з чутливих і від найменших непорозумінь можуть виникнути непередбачувані негативні наслідки. Тому вивчення культурних особливостей мови перекладу, усвідомлення розбіжності мовних засобів для пояснення одного і того ж явища для представників різних культур є надзвичайно важливим для перекладача. Саме застосування функціонального підходу та використання «скопос-теорії» допомагає уникнути міжкультурних конфліктів, оскільки дає можливість

перекладачу ще у процесі перекладу звернути увагу на основні «гарячі точки» та обрати правильну стратегію перекладу. Перекладач-професіонал знає, що через особливості культур здавалося б схожі або аналогічні структури двох мов не завжди використовуються з однаковою частотою або в одній і тій же ситуації відповідними культурними спільнотами і що використання неправильного набору мовних засобів може сильно заважати функціональності текстів.

Функціональний перекладач має можливість створювати цільовий текст, який виконує потрібну функцію, навіть незважаючи на те, що вихідний текст може бути погано написаний або погано відтворений та вміє використовувати як традиційні, так і сучасні засоби перекладу та джерела знань. У зв'язку з розширенням професійних обов'язків перекладача у сучасних умовах, актуальності набувають не лише уміння створювати адекватний еквівалентний переклад, а й створювати монологічні тексти. Уміння писати з урахуванням різних стилів та жанрів, знаходити потрібну інформацію, користуватися інформаційними технологіями та створювати той продукт, який замовляє клієнт, вимагає від сучасних перекладачів широких знань та здатностей швидко пристосовуватися до змін.

Таким чином, проаналізувавши сучасні вимоги до фахівця у галузі перекладу, розглянувши особливості функціонального перекладу та вивчивши основні характеристики функціонального перекладача, запропоновані дослідницею К. Норд, можна зробити висновок, що ринок перекладацьких послуг потребує таких перекладачів, які б могли виконувати не просто переклад, а переклад, який має заздалегідь задану мету, визначену функцію та враховує культурний контекст. Звідси, застосування функціонального підходу до перекладу на основі «скопос-теорії» є доцільним та сприяє задоволенню вимог клієнтів. Отже, підготовка майбутніх перекладачів буде більш ефективною, якщо навчати студентів функціонального підходу до перекладу, що ґрунтується на «скопос-теорії».

З огляду на те, що для успішного виконання своїх професійних обов'язків сучасний перекладач повинен вміти використовувати функціональний підхід до перекладу, вважаємо за доцільне ще на етапі підготовки майбутніх перекладачів звертати увагу на те, що окрім уміння вести комунікацію, перекладач повинен вміти створювати усні та письмові тексти, які б відповідали конкретній комунікативній меті, мати знання про те, як працюють дві мови та культури, і які у них є відмінності, що унеможливають просто «перемикання кодів» під час перекладу. Майбутній перекладач повинен отримати ґрунтовну філологічну освіту та володіти вузькогалузевими знаннями з теми, про яку йдеться у вихідному тексті, або ж знати, як ефективно компенсувати будь-яку нестачу знань. Особливо важливим є наявність у майбутнього фахівця сфери перекладу добре розвинутої мовної та культурної компетентностей з рідної мови, оскільки переклад найчастіше виконують з мови В на мову А, яка і є рідною для перекладача. З цього погляду, корисним є виконання контрастного аналізу автентичних, реальних текстів, у яких яскраво відображується, як подібні комунікативні наміри по-різному вербалізуються у двох культурах, хоча мовна система може дозволяти використовувати аналогічні структури. Такий аналіз ще називають порівняльним аналізом стилів. Виконання перекладу якісно та з урахуванням культурного аспекту також вимагає розвинутої текстової компетентності. Водночас, застосування функціонального підходу до перекладу сприятиме тому, що майбутній перекладач розвиватиме такі уміння, як [4]:

- створювати текст з урахуванням мети та культурних особливостей;
- брати до уваги той факт, що тексти є засобами комунікації і можуть бути призначені для конкретних адресатів. Виконувати визначену комунікативну ціль.
- враховувати важливість культурних та загальні знання, необхідні як для сприйняття тексту, так і для його створення;
- зважати на екстралінгвістичні обмеження, що впливають на створення тексту перекладу (наприклад, правові норми, корпоративне мовлення, маркетингова політика);
- використовувати специфічну лексику та термінологію для створення текстів, призначених для певної галузі чи сфери.

Ці уміння можна розвивати у процесі виконання вправ, що передбачають наступне [4]:

- аналіз та порівняння текстів і дискурсу, призначених для різних аудиторій (жінки - чоловіки, діти - студенти - дорослі, спеціалісти - непрофесійні особи) або трансльованих різними засобами масової інформації (усно - письмово, написані в традиційних ЗМІ - написані в групах Інтернет-чату) та в різний час (діахронічні відмінності) або в різних місцях (тобто діатопічні відмінності в межах однієї мовної області);
- визначення та оцінка текстових стратегій;
- аналіз та порівняння текстів, що належать до різних типів чи жанрів тексту, ідентифікація текстових конвенцій;
- ідентифікацію функціональних маркерів у текстах або текстових сегментах;
- виявлення дефектів тексту;
- перегляд неправильних чи нефункціональних текстів, перегляд перекладених чи виконаних з допомогою програм машинного перекладу текстів, переписування текстів з помилками;
- аналіз текстів, що стосуються інших культур, виявлення методів, що використовуються для надання довідкової культурної інформації;
- перефразовування висловлювань та виявлення різниці у використанні чи комунікативному ефекті;
- гру слів та каламбур, кросворди («вправи на творчість»);

- складання та структурування семантичних полів, розмежування синонімів, визначення значення та особливостей вживання слова;
- реструктуризацію речень (складних у прості та навпаки);
- переписування текстів за стилістичними правилами;
- переписування текстів для інших аудиторій, цілей, засобів масової інформації, місць тощо;
- узагальнення або резюмування довгих текстів;
- перетворення невербальних елементів тексту (фігури, таблиці, схематичні представлення, моделі) у словесний текст (і навпаки), особливо в технічному мовленні;
- створення письмових текстів на основі усної інформації (або навпаки);
- перегляд текстів з помилками.

Особливе місце для розвитку навичок створення функціональних текстів, які б відповідали поставленій меті, займає порівняльна текстова компетентність, тобто це здатність аналізувати особливості культури текстових та інших комунікативних конвенцій у двох культурах. Для цього потрібно визначити ряд загальних параметрів, які можуть мати різні форми в вихідній та цільовій культурах. Наприклад, у нас є текстові макростратегії чи типи аргументів, тобто принципи, за якими організовано матеріал риторично (наприклад, перехід від загального до конкретного чи навпаки, або за принципом BPSE (Background, Problems, Solutions, Evaluation), коли розглядаються такі ключові аспекти, як передумови, проблеми, рішення, оцінка); прогресування теми-реми (наприклад, фокус, наголос у реченнях з препозицією контрастивного елементу); засоби когезії (наприклад, слова-зв'язки, сигналізація, структурні маркери); метадискурс, тобто дискурс, який чітко посилається на себе (наприклад, "Як ми бачили раніше ...", "Я повернувся до цього питання пізніше", також заголовки та підзаголовки із зазначенням того, що за чим слідує в тексті); атрибуція (наприклад, використання прикметників, прийменникових фраз, зворотів, вставних речень); модалізація, тобто неявні вираження ставлення мовців (наприклад, модальними частками, зменшувальними суфіксами, порядком слів) тощо [4].

Виконання зазначених вище вправ сприятиме тому, що майбутні перекладачі опануватимуть стратегії створення функціональних текстів з урахуванням культурних особливостей та скопосів.

Отже, підсумовуючи наведене вище, можна зробити висновок, що функціональний підхід, що ґрунтується на «скопос-теорії», є перспективним з погляду його застосування сучасними перекладачами для виконання професійних завдань, зумовлених змінами у суспільстві та на ринку перекладацьких послуг. Сучасний перекладач – це функціональний перекладач, який є не лише мовним посередником, але й активним учасником міжкультурного обміну, створює тексти перекладів, які відповідають конкретним скопосам, узгоджених із замовниками. У зв'язку з тим, що зазначені характеристики функціонального перекладача відповідають вимогам до фахівця у галузі перекладу, то вважаємо за доцільне в процесі підготовки майбутніх перекладачів включати перелік описаних вище вправ, спрямованих на розвиток навичок функціонального перекладу.

Шляхами подальшого дослідження вбачаємо вивчення особливостей застосування «скопос-теорії» залежно від виду галузевого перекладу.

Література

1. Agar M. Language shock. Understanding the Culture of Communication. New York, Wolliam Morrow and Company, 1994. – 289 p.
2. Kussmaul, P. Training the translator. Amsterdam: John Benjamins. 1995. 177 p.
3. Nord, Ch. Functional units in translation. *Translation – acquisition – use* / eds. by A. Mauranen & T. Puurtinen. Jyväskylä: University Press. 1994. p. 41–50.
4. Nord, Ch. Text analysis in translator training. *Teaching translation and interpreting 1: training, talent and experience* / eds. by C. Dollerup & A. Loddegaard. Amsterdam, PHL: John Benjamins. 1992. p. 39–48.
5. Nord, Ch. Translating as a purposeful activity. Manchester: St. Jerome. 1997. 154 p.
6. Nord, Ch. Scopos, loyalty, and translational conventions. *Target*. 1991. №3 (1), pp. 91–109
7. Mossop, B. Revising and Editing for Translators. Manchester: St. Jerome Publishing, UK. 2000. 254 p.
8. Pym, A. On translator's ethics. Amsterdam: John Benjamins, 2012. 185 p.
9. Quah, C. K. Translation and technology. Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan. 2006. 221 p.
10. Reiss, K., & Hans, J. V. *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen: Niemeyer. 1984. 101 p.
11. Rogers, M. Translator and interpreter profiles: new boundaries and fuzzy edges. URL: http://epubs.surrey.ac.uk/271050/3/Rogers_Translator%20and%20interpreter%20profiles_11Nov08_new.pdf. (дата звернення 15.09.2019).
12. Sakwe, G. M. The standard profile of the 21st century translator and its impact on translator training. *International journal of English language & translation studies*. 2015. № 3 (3), p. 86–104.
13. Secara, A. Restructuring the source text information for translation training: MA Thesis. University of Leeds, UK, 2005. URL: http://www.leeds.ac.uk/cts/research/theses/leeds_cts_2005_12_secara.pdf (дата звернення 15.09.2019).
14. Ulrych, M. Training translator: programs, curricula, practices. *Training for the new millennium* / ed. by M. Tennent. Amsterdam: John Benjamins. 2005. p. 3–33.

References

1. Agar M. Language shock. Understanding the Culture of Communication. New York, Wolliam Morrow and Company, 1994. – 289 p.
2. Kussmaul, P. Training the translator. Amsterdam: John Benjamins. 1995. 177 p.
3. Nord, Ch. Functional units in translation. *Translation – acquisition – use* / eds. by A. Mauranen & T. Puurtinen. Jyväskylä: University Press. 1994. p. 41–50.

4. Nord, Ch. Text analysis in translator training. Teaching translation and interpreting 1: training, talent and experience / eds. by C. Dollerup & A. Loddegaard. Amsterdam, PHL: John Benjamins. 1992. p. 39–48.
5. Nord, Ch. Translating as a purposeful activity. Manchester: St. Jerome. 1997. 154 p.
6. Nord, Ch. Scopus, loyalty, and translational conventions. Target. 1991. №3 (1), pp. 91–109
7. Mossop, B. Revising and Editing for Translators. Manchester: St. Jerome Publishing, UK. 2000. 254 p.
8. Pym, A. On translators ethics. Amsterdam: John Benjamins, 2012. 185 p.
9. Quah, C. K. Translation and technology. Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan. 2006. 221 p.
10. Reiss, K., & Hans, J. V. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Tübingen: Niemeyer. 1984. 101 p.
11. Rogers, M. Translator and interpreter profiles: new boundaries and fuzzy edges. URL: http://epubs.surrey.ac.uk/271050/3/Rogers_Translator%20and%20interpreter%20profiles_11Nov08_new.pdf. (data zvernennia 15.09.2019).
12. Sakwe, G. M. The standard profile of the 21st century translator and its impact on translator training. International journal of English language & translation studies. 2015. № 3 (3), p. 86–104.
13. Secara, A. Restructuring the source text information for translation training: MA Thesis. University of Leeds, UK, 2005. URL: http://www.leeds.ac.uk/cts/research/theses/leeds_cts_2005_12_secara.pdf (data zvernennia 15.09.2019).
14. Ulrych, M. Training translator: programs, curricula, practices. Training for the new millennium / ed. by M. Tennent. Amsterdam: John Benjamins. 2005. p. 3–33.

Рецензія/Peer review : 30.08.2019

Надрукована/Printed : 07.10.2019